

УДК 61(07)+615.4

DOI 10.11603/me.2414-5998.2018.4.8821

В. В. Підгірний, Л. С. Фіра, М. Б. Чубка*ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського
МОЗ України”***ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПРОВІЗОРІВ-ІНТЕРНІВ
НА КАФЕДРІ ФАРМАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ****V. V. Pidhirnyi, L. S. Fira, M. B. Chubka***I. Horbachevsky Ternopil State Medical University***ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF
PHARMACISTS-INTERNS AT THE DEPARTMENT OF PHARMACY OF
THE EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC INSTITUTE OF
POSTGRADUATE EDUCATION**

Мета роботи – проаналізувати основні фактори, які впливають на організацію навчального процесу для провізорів-інтернів на кафедрі фармації ННІ ПО Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського.

Основна частина. Кафедра фармації Навчально-наукового інституту післядипломної освіти Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського є базовою для навчання та підготовки в інтернатурі провізорів до самостійної та успішної роботи у фармацевтичній галузі, оснащена аудиторіями, науковою лабораторією та відповідними технічними засобами: комп'ютерами, відеосистемами, проектором, які використовуються для активних методів навчання.

Колектив висококваліфікованих викладачів, із досвідом практичної роботи, відстежує важливі тенденції у вітчизняній та світовій фармації, впроваджує відповідні зміни у робочих програмах та доносить цю осучаснену інформацію до інтернів.

При складанні навчально-методичних матеріалів дотримується концепція, згідно з якою фармацевт може покращити відпо-відальне вживання лікарських засобів, і, відповідно, потрібно розвивати такі навички для досягнення цієї мети, що є однією з рекомендацій FIP.

Під час навчання в інтернатурі молоді спеціалісти засвоюють як основні фармацевтичні науки, так і основи застосування лікарських засобів у контексті фармацевтичної опіки. Після закінчення програми підготовки в інтернатурі провізори підлягають атестації для визначення рівня знань і практичних навичок.

Висновок. Підготовка професійних кадрів, провізорів вимагає використання усіх наявних національних ресурсів та рекомендацій Міжнародної фармацевтичної федерації відповідно до міжнародних стандартів і національних інтересів, чим і керується у своїй роботі колектив кафедри фармації ННІ ПО Тернопільського державного медичного університету.

Ключові слова: провізори-інтерни; лікарські засоби; типовий навчальний план; програми спеціалізації; бази стажування; атестація.

The aim of the work – to analyze the main factors influencing the organization of the educational process for pharmacists-interns at the Department of Pharmacy in Research Institute of Postgraduate Education of I. Horbachevsky Ternopil State Medical University.

The main body. The Department of Pharmacy at the Educational and Research Institute of Postgraduate Education of I. Horbachevsky Ternopil State Medical University is the base for training and internship of pharmacists to independent and successful work in the pharmaceutical industry, equipped with audiences, scientific laboratory and appropriate technical means: computers, video systems, projector, which are used for active teaching methods.

A team of highly skilled teachers, with practical experience, tracks important trends in domestic and world pharmacies, introduce relevant changes in work programs and communicates this up-to-date information to interns.

The development of teaching materials is consistent with the concept that a pharmacist can improve the responsible use of medicines and, accordingly, need to develop such skills to achieve this goal, which is one of the recommendations of the FIP.

While studying in an internship, young professionals learn both basic pharmaceutical sciences and the basics of drug use in the context of pharmaceutical care. After completing the internship program, pharmacists are subject to certification to determine the level of knowledge and practical skills.

Conclusion. The training of professional personnel and pharmacists requires the use of all available national resources and recommendations of the International Pharmaceutical Federation in accordance with international standards and national interests, which is guided by the team of the Department of Pharmacy of Research Institute of Postgraduate Education of the Ternopil State Medical University.

Key words: pharmacists interns; medical preparations; standard educational programs; specialization programs; basic financing; attestation.

© В. В. Підгірний, Л. С. Фіра, М. Б. Чубка

Вступ. У наш час, коли відбуваються стрімкі зміни у сфері медичних послуг, роль фармацевтів відчутно трансформується та збільшується. Це призводить до постійних змін у вимогах до компетенції та навчання. Однак існують прогалини у фармацевтичній освіті та системі забезпечення якості, які частково пов'язують із відсутністю універсальних міжнародних стратегій. Тому Міжнародна фармацевтична федерація (FIP) розробила Глобальну дорожню карту з підготовки фармацевтичних кадрів та змін фармацевтичної освіти [6, 7].

Основні положення та рекомендації FIP використовують викладачі кафедри фармації для післядипломної підготовки фармацевтичних працівників, надаючи їм необхідні компетентність, навички, знання для задоволення потреб суспільства та хворих, а також взаємодії з іншими спеціалістами системи охорони здоров'я.

Протягом останнього десятиліття у фармацевтичній практиці спостерігається стійка тенденція до змін у наданні послуг із зміщенням орієнтованості на пацієнта. Фармацевти все активніше беруть участь у призначенні лікарських засобів, наданні інформації про переваги, ризики і потенційно несприятливі взаємодії. Постійна необхідність розробок нових лікарських засобів та більш безпечних аналогів вже існуючих, а також систем для доставки лікарського засобу є основою формування майбутніх фармацевтичних наук [1].

Вплив персоналізованої медицини на професію стає все більш вагомим. Ці зміни тягнуть за собою необхідність трансформації базових знань і підходів до навчання фармацевтичних працівників. Особливо ці моменти є важливими при підготовці провізорів на етапі їх післядипломної освіти [3, 4].

Мета роботи – проаналізувати основні фактори, які впливають на організацію навчального процесу для провізорів-інтернів на кафедрі фармації ННІ ПО Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського.

Основна частина. Інтернатура є обов'язковою формою післядипломного навчання випускників НФаУ, фармацевтичних факультетів медичних університетів та медичних інститутів. Підготовка провізорів-спеціалістів на кафедрі фармації ННІ ПО Тернопільського медичного університету триває 1 рік:

- 4 місяці занять на кафедрі фармації ННІ ПО у кафедрі клінічної фармації;

- 7 місяців на базі стажування – в аптеці.

Кафедра фармації Навчально-наукового інституту післядипломної освіти Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горба-

чевського є базовою для навчання та підготовки в інтернатурі провізорів до самостійної і успішної роботи у фармацевтичній галузі, оснащена аудиторіями, науковою лабораторією та відповідними технічними засобами: комп'ютерами, відеосистемами, проектором, які використовуються для активних методів навчання.

Колектив висококваліфікованих викладачів, із досвідом практичної роботи, відстежує важливі тенденції у вітчизняній та світовій фармації, впроваджує відповідні зміни у робочих програмах та доносить цю осучаснену інформацію до інтернів. Викладачі кафедри беруть активну участь в обміні знаннями та сприяють співробітництву з колегами на національному і міжнародному рівнях, виступають із доповідями на наукових конференціях як в Україні, так і за кордоном.

Під час навчання в інтернатурі молоді спеціалісти засвоюють як основні фармацевтичні науки, так і основи застосування лікарських засобів у контексті фармацевтичної опіки.

Вибір баз інтернатури, персонального складу керівників інтернів, їх щорічне затвердження здійснює керівництво Тернопільського обласного виробничо-торгового аптечного об'єднання (ТОВТАО) та регіональні органи управління фармацевтичними закладами разом із ТДМУ ім. І. Я. Горбачевського. Із кожним роком зменшується кількість аптек, які виготовляють екстемпоральні лікарські форми, що, відповідно, ускладнює проходження циклу з технології ліків та фармацевтичного аналізу на базах стажування.

Керівниками інтернів в аптеках призначають наказом висококваліфікованих провізорів вищої та першої категорії з великим професійним досвідом, котрі вміють його передати майбутнім фахівцям.

Викладачі кафедри фармації ННІ ПО разом зі спеціалістами Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками в Тернопільській області та адміністрацією ТОВТАО регулярно проводять семінари з керівниками інтернатури в аптечних закладах. На семінарах обговорюють актуальні потреби та майбутні тенденції у наданні медичних послуг, розвитку фармацевтичної промисловості, професійному просуванні та ін. Обговорення спільних питань науково-педагогічними працівниками та спеціалістами-практиками є дуже важливими для внесення змін при розробці та оновленні навчальних програм на кафедрах університету із врахуванням потреб сучасної фармації та суспільства. На семінарах присутні керівники інтернатури провізорів в аптеках. З керівниками проводиться об-

говорення питання навчання інтернів, доводяться до їх відома зміни у навчальних програмах, новітні тенденції у підготовці фахівців фармації та концепцій, згідно з якими фармацевти можуть покращити відповідальне застосування лікарських засобів і, відповідно, розвивати в інтернів конкретні навички для досягнення цієї мети.

Згідно з рекомендаціями FIP, фармацевти повинні активно пропагувати здоровий спосіб життя та благополуччя, профілактичну медицину та комплексний підхід до піклування про пацієнта через економічні, соціальні, культурні та етичні підходи. В аптечних колективах працівники, особливо інтерни, які активно займаються фізкультурою та спортом, наукою, підвищують свій культурний рівень, повинні ставитися в приклад, бути заохоченими і матеріально, через преміювання, надання додаткових відпусток для участі в конференціях, семінарах тощо [2].

Колектив висококваліфікованих викладачів, із досвідом практичної роботи, відстежує важливі тенденції у вітчизняній та світовій фармації, впроваджує відповідні зміни у робочих програмах. Викладачі доносять цю осучаснену інформацію до інтернів. Ці зміни в робочих програмах очної та заочної форми спеціалізації (інтернатури) дають змогу проводити підготовку майбутніх спеціалістів із врахуванням потреб ринку праці, акцентуючи увагу на нових актуальних темах.

Викладачами кафедри фармації ННІ ПО Тернопільського медичного університету розроблений уніфікований Щоденник обліку роботи провізора-інтерна при проходженні підготовки на базах стажування. У щоденнику розміщений індивідуальний план проходження заочного циклу інтернатури (навчання на базі стажування), який затверджується завідувачем аптеки та директором ННІ ПО.

Наставники молодих спеціалістів працюють із керівними матеріалами та професійно-посадовою характеристикою провізора-спеціаліста зі спеціальності “Загальна фармація”, де детально описані загальні та спеціальні знання та вміння, якими повинен володіти провізор-спеціаліст.

Викладачі кафедри при проведенні занять пропагують та наголошують, що фармацевтичні працівники є захисниками пацієнтів та постачальниками послуг, які забезпечують і полегшують ефективний доступ до якісних ліків. При складанні навчально-методичних матеріалів дотримується концепція, згідно з якою фармацевт може покращити відповідальне вживання лікарських засобів, і, відповідно, потрібно розвивати такі навички для досягнення цієї мети, що є однією з рекомендацій FIP.

Отримані знання з фундаментальних наук, а також клінічних, соціальних і адміністративних дисциплін, які є основоположними, інтерн повинен вміти використовувати на практиці в рамках комплексного підходу для належного застосування пацієнтом лікарських засобів, чому сприяє можливість міждисциплінарного навчання [3].

За участь у науковій діяльності усі фармацевти та викладачі заохочуються до отримання нових знань у своїй галузі. Прикладом цього є система нарахування балів провізору за якісне керівництво стажуванням інтерна в аптечному закладі. Бали враховуються при проходженні чергової атестації для отримання (чи підтвердження) кваліфікаційної категорії.

Після закінчення програми підготовки в інтернатурі провізори підлягають атестації для визначення рівня знань і практичних навичок. Для проведення атестації щорічно створюється державна атестаційна комісія, головою якої наказом МОЗ України призначають висококваліфікованих досвідчених спеціалістів. Склад комісії затверджується ректором ТДМУ імені І. Я. Горбачевського.

Атестація інтернів включає кілька етапів:

- комп’ютерний контроль знань та вмінь;
- оцінку вмінь та оволодіння практичними навичками;
- співбесіду для підсумкової оцінки рівня засвоєння навчальної програми інтернатури.

Обов’язково враховується характеристика інтерна, видана керівником на базі стажування, де серед іншого зазначається, наскільки майбутній фахівець оволодів вмінням працювати спільно з іншими спеціалістами охорони здоров’я та з ученими медичної, наукової та соціальної галузей.

На співбесіді члени комісії виявляють, наскільки фармацевти володіють основними компетенціями:

- професійними комунікаціями;
- критичним мисленням;
- превентивною медициною та комплексним підходом до турботи про пацієнта через економічні, соціальні, культурні та етичні підходи;
- готові пропагувати здоровий спосіб життя та благополуччя.

Інтерни також повинні продемонструвати здатність і правильне ставлення до дотримання політики конфіденційності.

За результатами співбесіди з урахуванням оцінок попередніх етапів атестації приймається рішення про рівень підготовки провізора та присвоєння йому звання провізора-спеціаліста зі спеціальності “Загальна фармація”.

Для вивчення якості навчання на кафедрі запроваджений зворотний зв'язок від провізорів-інтернів, проводиться їх анкетування з питань викладання дисциплін очного циклу: актуальність тематики, відповідність до сучасних умов ринку праці, вимог роботодавців, проходження стажування в аптеках та ін. Анкети опрацьовують викладачі, обговорюють на засіданні кафедри та приймають відповідні рішення для покращення підготовки провізорів-інтернів.

Висновки. Реалізація підготовки фармацевтичних кадрів вимагає обговорення, співпраці та взаємодії між усіма зацікавленими сторонами, а

також визначення майбутніх цілей шляхом розуміння існуючих потреб і використання наявних ресурсів та інструментів для сприяння розвитку фармацевтичної підготовки, особливо на етапі навчання провізорів-інтернів.

Підготовка професійних кадрів, провізорів передбачає використання усіх наявних національних ресурсів та рекомендацій Міжнародної фармацевтичної федерації відповідно до міжнародних стандартів і національних інтересів, чим і керується у своїй роботі колектив кафедри фармації ННІ ПО Тернопільського державного медичного університету.

Список літератури

1. Громовик Б. П. Неперервна фармацевтична освіта в Україні: науково-методичні аспекти управлінсько-економічної підготовки : монографія / Б. П. Громовик, А. В. Горілик. – Львів : Растр-7, 2012. – 166 с.
2. Зарічкова М. В. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників (зміни та доповнення). Вип. 78. Охорона здоров'я / М. В. Зарічкова, О. С. Соловійов, Ю. М. Григорук ; за ред. доктора фармац. наук, проф. В. М. Толочко, доктора фармац. наук, проф. М. С. Пономаренко. – Х. ; К. : Вид-во НФаУ ; НМАПО ім. П. Л. Шупика, 2015. – 7 с.
3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-УІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Типовий навчальний план і програма спеціалізації (інтернатури) зі спеціальності “Загальна фармація” /

відповідальний за випуск професор О. Ф. Пімінов. – НФаУ, 2016. – 47 с.

5. Толочко В. М. Управління персоналом фармацевтичних організацій на основі компетенцій : монографія / В. М. Толочко, Л. В. Галій. – Х. : Ависта-ВЛТ, 2010. – 180 с.
6. The transformation of our workforce. Working activities in the field of education: systems, tools and navigation / Report of the Global Conference on Pharmacology and Pharmaceutical Sciences, Education, The Hague, 2016 // Report of the International Pharmaceutical Federation - FIP (2016). Available at : <http://fip.org/educationreports>.
7. Transformation of Pharmacology and Pharmaceutical Science in the Design of Contextual Work for Development / Report on the International Pharmaceutical Federation (FIP), 2017. Available : <http://fip.org/educationreports.at>.

References

1. Hromovyk, B.P., & Horilyk, A.V. (2012). *Neperervna farmatsevychna osvita v Ukraini: naukovo-metodychni aspekty upravlinsko-ekonomichnoi pidhotovky: monohrafiia [Continuous pharmaceutical education in Ukraine: Scientific and methodical aspects of management and economic preparation]*. Lviv: Rastr-7 [in Ukrainian].
2. Zarichkova, M.V., Soloviov, O.S., & Hryhoruk, Yu.M. (2015). *Dovidnyk kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv (zminy ta dopovnennia). Vyp. 78. Okhorona zdorovia [The directory of qualification characteristics of occupations of workers (changes and additions). Issue 78. The Health care]*. V.M. Tolochko, M.S. Ponomarenko (Eds.) Inform. lyst. X.; Kyiv: Vyd-vo NFaU; NMAPO im. P. L. Shupyka [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” [Law of Ukraine about higher education]. (01.07.2014 r.1556). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Piminov, O.F. (Responsible for the issue) (2016). *Typovi navchalnyi plan i prohrama spetsializatsii (internatury) zi spetsialnosti “Zahalna farmatsiia” [Typi-*

cal curriculum and program of specialization (internship) in the specialty “General pharmacy”]. Kharkiv: NFaU [in Ukrainian].

5. Tolochko, V.M., & Halii, L.V. (2010). *Upravlinnia personalom farmatsevychnykh orhanizatsii na osnovi kompetentsii: monohrafiia [Personnel management of pharmaceutical organizations on the basis of competence: monograph]*. Kharkiv: Avysta-VLT [in Ukrainian].
6. (2016). The transformation of our workforce. Working activities in the field of education: systems, tools and navigation. *Report of the Global Conference on Pharmacology and Pharmaceutical Sciences, Education, The Hague, Report of the International Pharmaceutical Federation - FIP*. Retrieved from: <http://fip.org/educationreports>.
7. (2017). Transformation of Pharmacology and Pharmaceutical Science in the Design of Contextual Work for Development. *Report on the International Pharmaceutical Federation (FIP)*. Retrieved from: <http://fip.org/educationreports>.

Отримано 09.07.18

Електронна адреса для листування: pidhirnyivv@tdmu.edu.ua